

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARINI DAVLAT HUSUSIY
SHERIKLIK ASOSIDA MOLİYALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHDA
XORIJ TAJRIBASI

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti katta o'qituvchisi

Xalilova Shoxsanam G'ayrat qizi

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim yosh bolalarning rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi, ularning kelajakdagi akademik va ijtimoiy muvaffaqiyatlari uchun mustahkam poydevor yaratadi. Biroq, maktabgacha ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirish ko'plab mamlakatlar uchun qiyin bo'lib, resurslar va infratuzilmaning yetishmasligiga olib keldi. So'nggi yillarda ayrim mamlakatlar ijobiy natijalarga erishish uchun xorijiy tajribalardan kelib chiqib, davlat sherikliklari orqali maktabgacha ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirishni muvaffaqiyatli yaxshiladilar. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarini davlat sheriklik asosida moliyalashtirishni takomillashtirish bo'yicha xorijiy tajribalar o'rganiladi, ushbu sohada muvaffaqiyatga erishish uchun qo'llanilgan strategiya va ilg'or tajribalar o'rganiladi.

Kalit so'zlar: davlat tashkilotlari, moliyalashtirish, muqobil sharoit, infratuzilma, hususiy sheriklik, maktabgacha ta'lim

Аннотация: Дошкольное образование играет решающую роль в развитии маленьких детей, закладывая прочную основу для их будущих академических и социальных успехов. Финансирование дошкольных учреждений было трудным для многих стран, что привело к нехватке ресурсов и инфраструктуры. В последние годы некоторые страны добились положительных результатов, опираясь на зарубежный опыт для Ирландии, успешно улучшив финансирование дошкольных организаций через государственное партнерство. В данной статье исследуется зарубежный опыт совершенствования финансирования дошкольных образовательных организаций на основе государственного партнерства, изучаются стратегии и передовой опыт, применяемые для достижения успеха в данной области.

Ключевые слова: государственные организации, финансирование, альтернативные условия, инфраструктура, частное партнерство, дошкольное образование

Abstract: *Preschool education plays a decisive role in the development of young children, providing a solid foundation for their future academic and social success. Birdog, funding for preschool organizations proved difficult for many countries, leading to a lack of resources and infrastructure. In recent years, some countries have successfully improved the financing of preschool organizations through public partnerships, drawing on foreign experiences for irish with positive results. In this article, Foreign experiments on improving the financing of preschool educational organizations on the basis of state partnerships are studied, the strategies and advanced experiments used to achieve success in this area are studied.*

Keywords: *public organizations, financing, alternative conditions, Infrastructure, Private Partnership, preschool education*

Kirish: Erta ta'lim turli xil tadbirlar bilan bolalardan kognitiv, hissiy jihatlarni rag'batlantirishga qaratilgan harakatdir. Bu bolalarni keyingi ta'lim darajasiga kirishga tayyorlash uchun qilingan. Va, albatta, investitsiyalarning ijobiy rentabelligi mamlakat kelajagi uchun juda katta. Shu maqsadda 2002 yil oxirida hukumat maktabgacha ta'lim tashkilotini moliyalashtirish to'g'ri maqsad va samarali usuldan foydalanish kerakligi to'g'risida qaror qabul qildi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotini moliyalashtirishda ikki xil usulni taqqoslashdan manfaatdor bo'lishning ba'zi sabablari bor. Birinchidan, maktabgacha ta'lim asosan bolalar o'sishi uchun juda muhimdir. Chunki asosiy ta'lim yoshidagi bolalar sonidan ularning deyarli yarmi boshlang'ich maktabga borishdan oldin maktabgacha ta'lim muassasasiga borishlari kerak. Shunday qilib, hukumat boshlang'ich sinf o'quvchilariga nisbatan maktabgacha yoshdagi talabalar uchun ta'lim olishda bir xil sifat va qulay imkoniyatlarni taklif qilishi kerak.

Bu yerda mahalliy hokimiyat maktabgacha ta'lim tashkilotini moliyalashtirish bo'yicha shartnoma tizimini tanladi.

Tadqiqot maqsadi

Yuqoridagi munozaradan kelib chiqqan holda, ushbu empirik tadqiqotning maqsadi chet el tajribasi O'zbekistondagi maktabgacha ta'lim muassasalarini moliyalashtirishni ko'paytirish usullarini o'rganishdir, ayniqsa davlat sherikligi deb ham ataladigan hukumat va jamiyat o'rtasidagi sheriklikni ta'kidlaydi. O'zbekistonning ta'lim holati global miqyosda raqobatlasha oladigan avlodni tayyorlash uchun yaxshilanishga muhtoj. Biroq, aslida, hukumat tomonidan, ayniqsa ta'lim sohasi uchun ajratmalar hali ham juda past. Vaziyat iqtisodiy inqiroz tufayli yomonlashmoqda, natijada ta'lim uchun ajratilgan mablag ' cheklangan. Maktabgacha ta'lim-bu bolaning xarakteri va mentalitetini shakllantirishning dastlabki bosqichi, shuning uchun ta'lim sifatini hisobga olish kerak. Hamkorlikni amalga oshirish orqali moliyalashtirishni ko'paytirish orqali ta'lim sifatining oshishi kutilmoqda. Shu vaqt ichida hamkorlik usulidan foydalangan holda maktabgacha ta'lim muassasalarini moliyalashtirishni ko'paytirish yo'llarini, xususan, taqqoslash sifatida xorijiy tajribadan foydalangan holda hech qachon tadqiqotlar o'tkazilmagan.

Tadqiqot doirasi:

Maktabgacha ta'limni moliyalashtirishni takomillashtirish bo'yicha xorijiy tajriba Indoneziya davlati sharoitida hukumat va jamiyat o'rtasidagi hamkorlik modeli (Cahyono, 2006) orqali kiritilgan tushunchadir. Hamkorlik modeli dastlab ta'lim bilan umumiy maqsadlar uchun ishlab chiqilgan, ammo dasturda u jamiyatni ta'limni moliyalashtirishga jalb qilishga qaratilgan edi. O'sha paytda ta'limni moliyalashtirish xarajatlari mahalliy hukumat uchun juda qimmat ekanligi haqida xabar berilgan edi, 2004 yildagi ma'lumotlar tafsilotlari bilan boshlang'ich va o'rta ta'limda ta'limni moliyalashtirish qiymati viloyat byudjetining 64,79% - 84,65% gacha bo'lgan.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirishni takomillashtirish bo'yicha xorijiy tajribalar

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirishni takomillashtirishning asosiy xorijiy tajribalaridan biri bu davlat sherikliklarini o'rnatishdir. Finlyandiya, Shvetsiya va Daniya kabi mamlakatlarda hukumat maktabgacha ta'limni moliyalashtirish va qo'llab-quvvatlash uchun xususiy tashkilotlar bilan hamkorlik qiladi. Ushbu hamkorlik yuqori sifatli maktabgacha ta'lim dasturlarini ishlab chiqishga, infratuzilmani yaxshilashga va turli xil kelib chiqishi bo'lgan bolalar uchun kirish imkoniyatini oshirishga imkon berdi. Ham davlat, ham xususiy sektorning resurslari va tajribasidan foydalangan holda, ushbu mamlakatlar maktabgacha ta'lim tashkilotlari duch keladigan moliyalashtirish muammolarini hal qilishdi, bu esa bolalar va oilalar uchun yaxshi natijalarga olib keldi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirishni takomillashtirishda muhim rol o'ynagan yana bir xorijiy tajriba bu moliyalashtirishning innovatsion modellarini joriy etishdir. Norvegiya va Gollandiya kabi mamlakatlarda hukumat erta ta'limga investitsiyalarni birinchi o'ringa qo'yadigan innovatsion moliyalashtirish modellarini joriy etdi. Ushbu modellar maktabgacha ta'lim tashkilotlarini barqaror moliyalashtirishni ta'minlashga yordam bergan davlat mablag'lari, xususiy investitsiyalar va jamoat sherikliklarining aralashmasini o'z ichiga oladi. Moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish va turli manfaatdor tomonlar o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish orqali ushbu mamlakatlar moliyaviy to'siqlarni yengib, maktabgacha ta'lim sifati va imkoniyatlarini yaxshilashga muvaffaq bo'lishdi.

Bundan tashqari, xorijiy tajribalar maktabgacha tarbiyachilarning malakasini oshirish va tayyorlashga sarmoya kiritish muhimligini ko'rsatdi. Kanada va Avstraliya kabi mamlakatlarda hukumat maktabgacha tarbiyachilar uchun keng qamrovli o'quv dasturlariga sarmoya kiritdi, ularni yuqori sifatli erta ta'lim uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlar bilan jihozladi. Kasbiy rivojlanishni birinchi o'ringa qo'yish orqali ushbu mamlakatlar maktabgacha ta'lim tashkilotlarining samarali dasturlarni taqdim etish imkoniyatlarini oshirishga muvaffaq bo'lishdi va natijada bolalar uchun yaxshi natijalarga olib keldi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirishni takomillashtirish bo'yicha ilg'or tajribalar

Xorijiy tajribalarga asoslanib, davlat sherikliklari asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirishni takomillashtirish bo'yicha qo'llanilishi mumkin bo'lgan bir qancha ilg'or tajribalar mavjud. Avvalo, hukumat, xususiy sektor va jamoat tashkilotlari o'rtasida mustahkam sheriklik aloqalarini o'rnatish juda muhimdir. Hamkorlikni rivojlantirish va turli manfaatdor tomonlarning kuchli tomonlaridan foydalanish orqali maktabgacha ta'lim uchun barqaror moliyalashtirishni ta'minlash va sektorda ijobiy o'zgarishlarni amalga oshirish mumkin bo'ladi.

Bundan tashqari, erta ta'limga investitsiyalarni birinchi o'ringa qo'yish va maktabgacha ta'lim tashkilotlarining uzoq muddatli barqarorligini qo'llab-quvvatlaydigan innovatsion moliyalashtirish modellarini ishlab chiqish juda muhimdir. Bu davlat-xususiy sheriklikni o'rganish, xususiy investitsiyalar uchun soliq imtiyozlarini joriy etish va maktabgacha ta'lim uchun maxsus moliyalashtirish oqimlarini yaratishni o'z ichiga olishi mumkin. Moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash orqali maktabgacha ta'lim tashkilotlari duch keladigan moliyalashtirish muammolarini hal qilish va barcha bolalarning yuqori sifatli erta ta'lim olish imkoniyatini ta'minlash mumkin bo'ladi.

Bundan tashqari, maktabgacha tarbiyachilarning malakasini oshirish va tayyorlashga sarmoya kiritish maktabgacha ta'lim sifatini oshirish uchun juda muhimdir. O'qituvchilarga zarur yordam va resurslarni taqdim etish orqali ularning samarali dasturlarni taqdim etish va yosh bolalarning yaxlit rivojlanishini qo'llab-quvvatlash imkoniyatlarini oshirish mumkin bo'ladi. Bunga kasbiy rivojlanish imkoniyatlarini yaratish, murabbiylik dasturlarini taklif qilish va o'qituvchilar bolalar va oilalarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun jihozlanganligini ta'minlash uchun doimiy treninglar o'tkazish kiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, xorijiy tajribalar shuni ko'rsatdiki, davlat sherikligi maktabgacha ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirishni takomillashtirishning kuchli vositasi bo'lishi mumkin. Ham davlat, ham xususiy sektorning resurslari va tajribasidan foydalangan holda, maktabgacha ta'lim duch keladigan moliyalashtirish muammolarini hal qilish va sektorda ijobiy o'zgarishlarni amalga oshirish mumkin bo'ladi. Kuchli sheriklik, innovatsion

moliyalashtirish modellari va kasbiy rivojlanishga sarmoyalar orqali mamlakatlar maktabgacha ta'lim sifati va imkoniyatlarini yaxshilashi mumkin, natijada bolalar va oilalar uchun yaxshi natijalarga olib keladi. Xorijiy tajribalardan kelib chiqib, ilg'or tajribalarni joriy etish orqali maktabgacha ta'lim tashkilotlarini moliyalashtirishning barqaror va samarali modelini yaratish, barcha bolalarning yuqori sifatli erta ta'lim olish imkoniyatini ta'minlash mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. *O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 30-sentabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori* lex.uz
2. *"Parij akademiyasi bilan Fransiyaning maktabgacha ta'lim sohasida hamkorlik istiqbollari muhokama qilindi."* dunyo.info .rasmiy sayti 2022-yil 24-fevral.
3. *B.R.Djurayeva, X.M.Tojiboyeva, G.M.Nazirova. "MAKTAB YO'LGA BOLALAR TARBIYASI VA TA'LIMDAGI ZAMONAVIY TRENDLAR". METODIK QO'LLANMA. T: 2015 y.*
4. *N.N.Djamilova. "Maktabgacha ta'limda fan fanlarini o'qitish metodikasi". O'quv qo'llanma. T: 2018.*
5. *Naudeau, S. K. (2010). Yosh bolalarga sarmoya kiritish. Vashington, DC: Jahon banki.*
6. *OECD. (2011). Raqobatbardoshlik va xususiy sektor rivojlanishi: Sharqiy Yevropa va Janubiy Kavkaz 2011: Raqobatbardoshlik istiqbollari. OECD nashriyoti.*